

ATHOSVUORI PYHIINVAELTAJAN SILMIN

TM Heikki Alex Saulamo

Aluksi

Kaipuun päästä Pyhälle Vuorelle sytytti minussa aikanaan arkkimandriitta Kerubim Karampelaksen kirja ”Jumalanäidin puutarha”. Jos joku ei ole lukenut, suosittelen lämpimästi. Teoksen lukemista voisi kutsua kirjalliseksi pyhiinvaellukseksi, sillä arkkimandriitta Kerubimin oma-kohtaiseen kokemukseen perustuva ja suuren rakkauden sävyttämä kerronta antoi todella elävän kuvan Pyhästä Vuoresta ja sen isistä.

Jumalan armosta ja Jumalansynnyttäjän hyvästä tahdosta kaipuuni sai täyttymyksen kesäkuussa 1999. Kävin uudelleen Athoksella kolme vuotta myöhemmin samoin kesäkuussa. Ensimmäisellä kerralla vietin siellä kolme ja puoli viikkoa ja toisella kerralla melko tasan kolme viikkoa. Kerron nyt joitakin keskeisiä kokemuksia ja muistoja lähinnä ensimmäiseen matkani liittyen, koska tuolloin kiertelin laajemmin eri luostareissa ja tein hieman muistiinpanoja.

Tein matkan kahden ystäväni kanssa, ja valmistelimme sen suomalaisella huolellisuudella. Hankimme kartan, pyysimme suosituskirjeen arkkipiispalta, varasimme paikat kiintiöön Tessalonikin pyhiinvaellustoimistosta ja kyselimme ohjeita kokeneilta Athoksen kävijöiltä. Laadimme reittisuunnitelman ja aikataulun, sekä lähetimme kirjeitä ja fakseja luostareihin, sillä halusimme viipyä Athoksella tavallista kauemmin. Normaalisti diamonitirion – eräänlainen viisumi Athokselle – oikeuttaa neljän päivän oleskeluun, ja yleensä ihmisen oletetaan viipyvän yhdessä luostarissa yhden yön. Saimme kuitenkin luostareista myöntävät vastaukset usean päivän viipymiselle.

Tessalonikista Athokselle

Matkan varrella viivyimme muutaman päivän Tessalonikissa ja saimme jo siellä eräänlaisen kosketuksen Pyhään Vuoreen. Kävimme ensinnäkin Surotin pyhän apostoli Johannes Teologin nunnaluostarissa, jonka hengellisenä ohjaajana toimi vanhus Paisios Athosvuorelainen ja jossa on myös hänen hautansa. Lisäksi kävimme metropoliitan kotikirkossa kunnioittamassa pyhän Gregorios Palamaksen, tuon 1300-luvulla eläneen ortodoksisuuden pylvään pyhänjäännöksiä. Hänhän kilvoitteli ensin munkkina Pyhällä Vuorella ja toimi myöhemmin Tessalonikin metropoliittana.

Tessalonikista menimme linja-autolla Athoksen niemen tyvessä sijaitsevaan Ouranoupolikseen, josta lähtee lautta itse Pyhälle Vuorelle. Lauttamatka oli maisemien ja odottavan tunnelman puolesta hieno. Tosin yleinen ilmapiiri lautalla ei tuolloin eikä toisellakaan matkallani ollut mitenkään harras. Jos mukana ei olisi ollut munkkeja mustissa viitoissaan, ei olisi arvanut, että kyseessä on Pyhälle Vuorelle menevä lautta. Koska oli kaunis ilma, istuimme yläkannella, josta oli hyvät näköalat. Edetessämme rannikon suuntaisesti alkoi pikkuhiljaa näkyä rakennuksia, ensin lähinnä raunioita. Ne herättivät historiasta kiinnostuneessa mielessäni ajatuksia siitä, kuka noissa paikoissa on asunut ja kilvoitellut ja milloin: sata vai viisi- vai kahdeksansataa vuotta sitten? Muutaman linnoitusmaisen luostarin näimme jo lautalta ennen kuin saavuimme Dafniin, Athoksen pääsatamaan, joka on kuin pikkukylä muutamine taloineen, parine kauppoineen ja kahviloineen sekä postikonttoreineen. Nyt olimme siis itse Pyhällä Vuorella, joskaan tuo matkalaisia edestakaisin vilisevä pikkukylä ei ollut matkan huippukohtia.

Pääkohteitamme Pyhällä Vuorella olivat Simonopetran, Gregorioksen, Filotheoksen ja Ksenofonin luostarit, joissa kussakin viivyimme vajaan viikon. Lisäksi vietimme yhden yön Kariexessa eräässä keljassa, sekä Kausokalivian skiitalla ja Ivironin luostarissa. Mainittakoon, että toisella matkallani olin lähinnä pyhän Andreaan skiitalla.

Simonopetran luostarissa

Simonopetran eli ”Simonin kallion” luostarin perusti pyhittäjä Simon kalliolle nähtyään sen päällä merkinä tähden. Luostarin pääkirkko onkin pyhitetty Kristuksen syntymälle, mihin tähti viittaa. Pyhittäjä Simonin luola, jonka eteen on rakennettu pieni kappeli, on aivan luostarin lähellä.

Simonopetralle on ominaista mahtavan näköiset rakennukset. Astuttuamme maihin lautalta näimme ne korkealle yläpuolellamme: luostari kohosi vuoren rinteellä olevasta kalliosta suoraan ylöspäin ja hipoi sananmukaisesti taivaita. Vuoren rinne oli lähes pystysuora, ja polku eteni siksakin muotoisesti johdattaen kulkijaa pikkuhiljaa ylöspäin. Varjopaikkoja polulla ei ollut ja keskipäivä oli kuumimmillaan. Olimme kokemattomina Pyhän Vuoren kävijöinä pakkaneet liikaa tavaraa mukaan, minkä vuoksi suuret rinkkamme yhdessä kesäkuun auringon kanssa tekivät kävelemisestä todella tuskaista. Lohdutuskenamme olivat kauniit maisemat sekä välillä huokailut pieni tuulenvire. Puolivälissä nousua oli pieni Jumalanäidin ikonilla varustettu katos, jonka varjossa lepäsimme hetken. Ylös luostariin päästyämme olimme yhtään liioittelematta kuin suihkussa käyneet.

Alkujaan meillä oli tarkoitus kävellä mahdollisimman paljon, koska pyhiinvaellus on luonteeltaan sekä ulkoista että sisäistä vaellusta, johon Athoksella liittyy lisäksi kaunis luonto ja hiljaisuus. Tämä hieno ajatus kuitenkin haihtui sananmukaisesti hikenä ilmaan tämän ensimmäisen kävelyurakkamme aikana. Teimme kyllä vielä kaksi parin tunnin vaellusta, kun ei ollut vaihtoehtojakaan.

Kaikesta huolimatta pääsimme hyvin perille. Kuten tiesimme, kussakin luostarissa on vieraiden vastaanottohuone, jonne pyhiinvaeltajat saavuttuaan menevät. Kysyimme neuvoa löytääksemme sen, sillä luostareissa ei juurikaan ollut mitään kylttejä. Meidät toivotettiin tervetulleiksi ja saimme kuulla, että meitä oli jo odotettukin – olimme päivän myöhässä. Vieraista vastaava munkki toi pian perinteiset tervetuliaistarjoilut täydellisenä neljän tähden versiona, mihin kuuluu lasillinen kylmää vettä, kupillinen kreikkalaista kahvia, lukumi eli marmeladimakeinen sekä snapsilasillinen rakia tai jotain muuta terävää. Joissain luostareissa käytettiin kahden tähden tarjoilua johtuen ehkä käytännön syistä, mutta tarvittaessa kaikkialla sai saavuttuaan myös vahvempaa ruokaa. Luostareissa ei mistään peritä maksuja, mutta diamonitionin lunastaminen Ouranopoliksessa maksoi ehkä sata silloista markkaa – siis melko nimellinen maksu.

Alkutarjoilujen jälkeen seurasi majoittuminen. Me saimme joka paikassa kolmestaan jakaa yhden huoneen. Huoneet olivat yksinkertaisesti kalustettuja ja varsin siistejä. Mitään vesipisteitä ei huoneissa tietenkään ollut, vaan vessa ja mahdollisesti jonkinlainen suihku, josta tuli jääkylmää vettä, oli käytävän varrella tai jossain kauempana.

Illalla Simonopetrassa osallistuin ensimmäisen kerran athoslaiseen ehtoopalvelukseen, joten kerron tässä välissä joitakin yleisiä piirteitä jumalanpalveluselämästä. Luostarien pääkirkot koostuivat vanhan perinteen mukaisesti neljästä osasta, niin että alttarin ja kirkkosalin lisäksi niissä oli myös eteissali – narteks – joka oli kooltaan melkein kirkkosalin kokoinen ja josta johti kirkkosaliin kolme ovea sekä sen lisäksi ulkoeteissali – eksonarteks. Eteissalissa toimi-

tettiin tietyt palvelukset kuten yhdeksäs hetki ja puoliyöpalvelus. Yleensä kirkot olivat kauttaaltaan koristetut seinämaalauksilla. Usein pääkirkon yhteydessä, sen sivuilla, oli kaksi pikkukirkkoa, kuten täällä Valamossa on talvikirkko. Näitä pikkukirkkoja oli luostareissa muualakin.

Jumalanpalvelusrytmi oli perusteiltaan samanlainen kaikissa luostareissa, joissa kävimme, ja ajankohdatkin vaihtelivat vain vähän. Esimerkiksi Simonopetran luostarissa palvelukset alkoivat illalla meidän kellonajallamme ilmaistuna kuudelta, mutta on huomattava, että niiden alkamisajankohta on sidoksissa auringonlaskuun. Ensin toimitettiin lyhyt yhdeksännen hetken palvelus eteishuoneessa ja sitten siirryttiin kirkkosaliin papin mennessä alttariin ja aloitettiin ehtoopalvelus, joka arkipäivisin kesti noin tunnin. Kirkosta menimme suoraan ruokasaliin, jossa odotti päivällinen.

Päivällinen, kuten lounas, olivat myös ilmapiiriltään jatkoa jumalanpalveluksille, ja nekin olivat joka luostarissa saman tyyliisiä. Ne aloitettiin rukouksella, jonka jälkeen igumeni tai hänen poissa ollessaan toimitusvuorossa ollut pappismunkki soitti kelloa aterian alkamisen merkiksi. Samalla yksi munkeista alkoi lukea ääneen hengellistä tekstiä. Ruokailun aikana ei siis keskusteltu – tosin joskus munkkien täytyi torua eläväisiä kreikkalaisia pyhiinvaeltajia, kun nämä eivät malttaneet olla hiljaa. Meillä suomalaisilla tuppisuilla ei tässä kohden ollut ongelmia... Ruoka oli lähes aina kylmää, sillä se oli valmiina lautasilla ruokailijoiden saapuessa, mutta se oli maukasta. Hetkisen jälkeen kello soi uudestaan, ja niin sai ryhtyä myös juomaan. Juomana oli vettä ja paastottomina päivinä myös hieman viiniä. Ruokailu päättyi kellon soittoon, minkä jälkeen luettiin kiitosrukous. Samalla vuorossa ollut pappismunkki meni ovensuuhun siunamaan poistuvia ruokailijoita. Toisella puolella ovensuussa olivat keittiöstä ja ruuasta vastuussa olevat munkit pää kumarrettuna anteeksipyytämisen merkiksi siltä varalta, jos jokin oli mennyt pieleen. Lounas tapahtui aikanaan samalla tavoin kuin päivällinen.

Simonopetran – samoin kuin Filotheoksen – luostarissa päivälliseltä palattiin suoraan kirkkoon, jossa toimitettiin ehtoonjälkeinen palvelus, kun taas esimerkiksi Gregorioksen luostarissa kyseinen palvelus oli vasta myöhemmin illalla. Joissain luostareissa ehtoonjälkeinen palvelus toimitettiin kirkkosalissa, joissain taas eteissalissa. Kaikissa luostareissa siihen liittyi lähes aina akatistoksen ilotervehdykset Jumalanäidille.

Simonopetrassa aamun jumalanpalvelukset alkoivat kello viideltä, jossain taas neljältä tai puoli viideltä. Palvelukset alkoivat puoliyöpalveluksella, joka toimitettiin eteissalissa, ja ne jatkuivat aamupalveluksella, jota varten siirryttiin kirkkosaliin; aamupalvelusta seurasi ensimmäisen hetki ja pyhä Liturgia. Yleensä tämä rupeama kesti kolmesta neljään tuntia.

Varsinkin ennen auringon nousua kirkko oli hyvin hämärä, mikä yhdessä kielen vierauden, pitkien lukujaksojen, paikallaan olemisen ja varhaisen ajankohdan kanssa tekivät aamuisista jumalanpalveluksista usein taistelua unta vastaan. Välillä pää retkahtikin sivulle, mutta lattialle emme koskaan tipahtaneet. Gregorioksen luostarissa eräänä aamuna nukahtelin kirkkotuolissani kymmenen minuutin välein. Nuo kirkkotuolit, joissa siis on käsinojat seisomisen tueksi ja pieni käännettävä istuinalusta, olivat toisaalta suuri helpotus mutta toisaalta niissä istuminen vain lisäsi uneliaisuutta.

Joissakin luostareissa toimitettiin myös päivällä lyhyt palvelus, joko kolmas ja kuudes hetki tai sitten kanoni Jumalansynnyttäjälle. Sitä seurasi lounas. Toisaalla lounas oli heti liturgian jälkeen, eikä päivällä toimitettu palveluksia, eikä syöty aterioita. Tällaiset asiat saattoivat myös vaihdella riippuen siitä, oliko juhlapäivä vai arki vai paastopäivä.

Kirkossa lauloi aina kaksi kuoroa kirkkosalin eri puolilla. Jos oli vain kaksi laulajaa, toinen

lauloi toisella puolella ja toinen toisella puolella. Toimittavia pappeja oli puolestaan arkisin yleensä yksi, mutta sunnuntaisin ja juhlina useampi.

Kerran Simonopetran luostarissa tapahtui myös niin, että ehtoopalveluksessa pappi toi muisteltavien pyhien ihmisten (athoslaisten uusmarttyyrien) pyhänjäännökset alttarista saatossa keskelle kirkkosalia, johon oli sitä varten asetettu pieni pöytä. Kaikki vuoronperään kävivät kunnioittamassa reliikkejä samalla kun palvelus jatkui normaalisti eteenpäin.

Mainittakoon vielä seuraavat jumalanpalveluselämään liittyneet meille tutusta poikkeavat käytännöt, jotka ensimmäisellä matkallani huomasin:

* Liturgian lopussa – Liturgia toimitettiin siis joka päivä – oli yleinen tapa nauttia antidorin jälkeen pyhitettyä vettä, jota oli kirkkoissa yleensä aina saatavilla.

* Joissain luostareissa lisättiin ehtoopalveluksen loppuosaan, vanhurskaan Simeonin rukouksen ja kolmipyhärukouksen väliin kanoni, muistaakseni aina Jumalansynnyttäjälle.

* Pyhät ovet aukaisi palveluksissa ponomari ulkoapäin työntämällä, eikä pappi sisältäpäin, kuten meillä.

* Joskus, ainakin edellä mainitun Jumalansynnyttäjän kanonin aikana, suitsutuksen suoritti ponomari ketjuttomalla suitsuttimella.

* Joissain luostareissa käytettiin myös esilukijaa, joka kulki edestakaisin kahden kuoron välillä.

Tämä riittääköön palveluksista.

Ensimmäisenä iltana Simonopetrassa tapasimme ranskalaissyntyisen pappismunkki Makarioksen, johon olimme olleet etukäteen yhteydessä. Hän on kirjoittanut laajan synaksaarin eli pyhien elämäkertakokoelman, joka on jo osittain käännetty englanniksi. Keskustellessamme eräässä vierasosaston viihtyisässä huoneessa isä Makarioksesta tuntui välittyvän lämpöä aina sydämeen asti. Keskustelun sisällöstä mainittakoon, että isä Makarioksen mukaan 1900-luvun alkupuolella oli sellainen ilmapiiri, että ortodoksit monin paikoin häpesivät uskoaan. Sitä pidettiin vanhanaikaisena ja kaikkea uudenaikaista ihannoitiin, ja silloin syntyi monia huonoja asioita. Tästä asenteesta on onneksi jossain määrin päästy eroon. Hän viittasi myös siihen, että ortodoksisuuden voi tuntea vain kokemuksen kautta, eikä ortodoksien siksi pidä odottaa, että maailma ja muunuskoiset ymmärtäisivät sitä ulkoa käsin, koska se on mahdotonta. Tätä asiaa kuvaa erään toisen Athoksen isän käyttämä vertaus: ortodoksisuus on kuin elohopea, suhteessa metalleihin se on kuin neste ja suhteessa nesteisiin kuin metalli, eikä se siksi koskaan yhdisty mihinkään. Isä Makarios myös korosti, että vaikka nykypäivän maailmassa olemme kristittyinä usein ahtaalla, ei ole oikein vain valittaa ja voivotella, sillä aina on olemassa terveitä ortodoksisia ratkaisuja, koska meitä ohjaa Pyhä Henki. Pyhät isätkin elivät lähes aina suurten ongelmien keskellä. Heidän tavoin meistäkin pitäisi loistaa totuus ja rakkaus, jotka muuttavat asioita.

Kaikkiaan Simonopetran luostarin veljestöön kuului tuolloin noin seitsemänkymmentä jäsentä, joista neljäkymmentä oli paikan päällä. Veljestön ominaispiirteitä ovat ainakin laaja kansainvälisyys sekä korkeatasoinen kirkkomusiikki.

Simonopetran luostarissa erityisen mieleenpainuvia olivat aamuhetket pyhän Liturgian jälkeen. Tuolloin tarjottiin vieraiden vastaanottohuoneessa kahvia, vettä ja lukumia. Nautimme niitä parvekkeella, josta oli hieno näköala kaukana alhaalla olevalle merelle sekä Athoksen eteläkärkeen. Eräs toinen pyhiinvaeltaja on kuvannut samaa tilannetta seuraavasti: ”Mikä näkymä! Olen varma, etten koskaan totu siihen. Se on niin henkeäsalpaava: meri tuhat jalkaa alapuolella, Athosvuori kaikessa majesteettisuudessaan kurottautuen korkeuteen.” Ilmassa oli

vielä yön viileyttä, mutta aurinko pilkisti vuoren takaa ja lämmitti ensisäteillään. Tuo hetki pyhien palvelusten jälkeen oli vaikuttavan rauhallinen. Joka aamu oli kuin sunnuntai.

Olimme pyytäneet saada osallistua luostarin päivittäisiin töihin. Minä menin tiskaamaan ja tapasin siellä isä Haralamboksen, joka oli lempeä ja muuttunut Evankeliumin mukaisesti lapsen kaltaiseksi. Kaikki oli hänen mukaansa aina hyvin ja kaikesta hän kiitti. Paljon en voinut hänen kanssaan keskustella, koska hän ei puhunut englantia, ja oma kreikkani rajoittui muutama sanaan. Työn lomassa tapasin myös englantia puhuvan isä Gabrielin, joka esitteli itsensä ainoana parrattomana munkkina Athoksella – hänellä ei siis yksinkertaisesti vain kasvanut parta. Hän tunsu Tito Collianderin kirjan ”Kristityn tie”, joka on käännetty kreikaksikin, ja arvosti sitä suuresti – eikä hän tässä suhteessa ollut ainoa Athoksen isä, kuten myöhemmin huomasin. Eräänä päivänä isät Gabriel ja Haralambos lukivat tiskaamisen ohessa ulkomuistista akatistoksen Jumalansynnyttäjälle.

Eräs parhaiten mieleeni jäänyt tapaus Simonopetrassa liittyi ruokailuun. Kerran meidät jostain syystä ohjattiin keskimmäiseen pöytään, lähelle igumenin paikkaa. Vieressäni istui luostarin arvossa pidetty vanhus Galaktion, joka ystävällisin elkein ohjasi minua syömään ruokia oikeassa järjestyksessä. Ruokailun lopussa oli jäljellä enää purkillinen viiliä muistuttavaa maustamatonta jogurttia, johon en aikonutkaan koskea, sillä viili ja piimä ovat aina olleet minulle liian eksoottisia. Huomatessaan viilipurkkini koskemattomaksi isä Galaktion osoitti sitä minulle – minä puolestani pyöräitin kohteliaasti päätäni. Silloin hän otti purkin, avasi sen, asetti sen eteeni ja työnsi lusikkani siihen pystyyn. Vaikka hän teki tämän hyväntahtoisesti hymyillen, koin vaihtoehtoni käyvän vähiin. Söin koko purkillisen – en tosin tiedä, miltä se maistui, sillä työnsin lusikan aina mahdollisimman pitkälle kurkkuun ja nielaisin maistelematta. Vanhus Galaktionista se oli varmaankin hauskaa, koska hän muutaman päivän päästä minut nähdessään nauroi ja taputti minua selkään. Tuo patriarkaalisena, mutta samalla lempeänä näköinen, valkopartainen ja kirkassilmäinen vanhus jäi hyvin mieleeni. Hänestä voisi vielä mainita, että hän oli aikanaan naimisissa, mutta lasten kasvettua aikuisiksi hän ja hänen vaimonsa menivät luostariin: hän itse Athokselle Simonopetran luostariin, jossa elää myös hänen poikansa, ja hänen vaimonsa puolestaan Ormilian nunnaluostariin, jossa elää myös hänen tyttärensä!

Sunnuntaina iltapäivällä isä Makarios vei meidät veljestön tapaamiseen, jossa hän esitteli meidät, minkä jälkeen vastailimme Suomea ja kirkkokuntaamme koskeviin kysymyksiin. Tapauksen lopussa igumenin tehtäviä hoitanut pappismunkki Eliseos luki arkkimandriitta Emilianoksen, luostarin tuolloisen igumenin opetuspuheen. Sen keskeinen teema oli kaikkia kristittyjä velvoittava marttyyrius, joka on Kirkon perusta ja joka näkyy erityisesti luostarielämässä. Puheen jälkeen annoimme luostarille pienen kirjusen ja kuvia Uudesta Valamosta, jotka isä Sergei oli antanut mukaamme. Erityisesti talvinen kuva teofaniajuhlan vedenpyhityksestä järven jäällä herätti suurta hämmästyä.

Karieksessa

Mennessämme Dafnista Kariekseen käytimme Athoksen ainoaa linja-autoreittiä. Suuntaansa matka kesti noin 45 minuuttia ja se oli pölyinen ja meluinen. Toisella matkallani matkustin saman reitin kuorma-auton lavalla istuen ja se oli paljon viihtyisämpää.

Karieksessa asioimme muun muassa Pyhän Vuoren hallintovirastossa. Noustuamme juhlliset portaat ja astuttuamme sisään suureen eteishalliin meitä vastaan käveli tuimailmeinen vartija, jolle selitimme hätäisesti jollain kielellä haluavamme jatkoaikaa oleskelulupa. Mies otti paperimme ja hävisi takahuoneeseen, josta pian tuli luoksemme lempeän näköinen munkki. Hän kysyi asiamme ja palasi papereinemme takahuoneeseen. Vartija, joka oli muuttunut ystä-

vällisen näköiseksi, toi meille mehua ja leivonnaiset. Pian munkki palasi ja oleskelulupaamme oli lisätty aikaa jopa yli tarpeemme.

Karieksessa kävimme myös Athoksen keskuskirkossa eli Protatonissa, joka on peräisin 900-luvulta ja on ilmeisesti Pyhän Vuoren ainoa basilikan muotoinen kirkko. Sen korkeatasoiset freskot ovat noin vuodelta 1300 ja ne ovat säilyneet suhteellisen hyvin. Kirkossa luoksemme tuli munkki, joka kysyttyään olimmeko ortodokseja, vei meidät alttariin kunnioittamaan kuuluisaa Jumalanäidin ihmeitätekevää ikonia ”Aksion estin”. Nimi on alku Jumalansynnyttäjälle osoitetusta kirkkoveisusta, joka suomeksi alkaa ”Totisesti on kohtuullista ylistää autuaaksi sinua Jumalansynnyttäjä” ja jonka enkeli ensi kerran veisasi ikonin edessä.

Gregorioksen luostarissa

Gregorioksen maineikas luostari sijaitsee aivan meren rannassa kallion päällä, mutta ei kovin korkealla. Kyseisestä luostarista kerrotaan esimerkiksi hienossa arkkimandriitta Kerubimin kirjassa ”Athoksen munkki isä Athanasios”, joka nykyisin sisältyy hänen suomeksi ilmestyneeseen teokseensa ”Aikamme athoslaisia hahmoja I”.

Toisena päivänä Gregorioksen luostarissa Englannista lähtöisin oleva munkki Damianos, joka oli aiemmin samana aamuna jo esittäytynyt meille, vei meidät kahville rauhaisaan vieraiden oleskeluhuoneeseen, josta avautui upea näköala merelle. Sitten hän esitteli meille luostarin pääkirkon ja kappelit. Pyhän Nikolaoksen pääkirkossa oli kirkon nimikkopyhän ihmeitätekevää ikoni sekä kaksi ihmeitätekevää Jumalansynnyttäjän ikonia. Näistä toinen oli Paleologos-suvun prinsessan lahjoittama, ja se oli selvinnyt tulipalosta vahingoittumatta. Toisessa taas oli erikoinen aihe: Jumalanäiti Maria imettämässä Kristusta. Silti se oli ikonimainen ja askeettinen, eikä siinä ollut minkäänlaista aistillisuutta, kuten joissakin vastaavissa läntisen taiteen kuvauksissa.

Sisäpihan toisella puolella oli marttyyri Anastasialle pyhitetty pikkukirkko. Tuota pyhää kunnioitetaan luostarissa suuresti, sillä hän on siellä ilmestynyt monille sairaille ja kuoleville ja joko parantanut heidät tai suonut heille rauhallisen lopun. Hänen toinen kätensä kuului luostarin pyhänjäänöksiin. Mekin saimme pienet pullolliset öljyä pyhän Anastasian ikonin lampukasta.

Työnämme Gregorioksen luostarissa oli ruokasalissa auttaminen. Keräsimme käytettyjä ruokailuvälineitä ja laitoimme tilalle puhtaita, ja joskus siivosimme. Joka kerta töistä lähdettyämme isät palkitsivat meidät joko makeisilla tai useimmiten äärettömän maukkailta kirsikoilla, joita oli tarjolla myös ruokailuissa. Varmaankin oli kirsikka-sesonki, sillä niitä saimme muualakin, joskaan emme yhtä hyviä.

Eräänä päivänä katselimme luostarin ulkoseinää kiertäneeltä parvekkeelta alas merelle. Aurin gon paistaessa sopivasta kulmasta näimme niinkin korkealta matalassa vedessä risteilevät pienten kalojen parvet, joita suuremmat kalat saalistivat. Kauempana merellä näkyi myös harvakseltaan laivoja, jotka näyttivät Pyhää Vuorta matkailijoille ja joiden kovaäänisistä tullut opastus kuului hyvin luostariin saakka.

Eräänä iltana ehtoonjälkeisen palveluksen jälkeen munkki Damianos vei meidät keljaan, jossa ehkä 80-vuotias munkkivanhus makasi sairaana vuoteessaan. Tultuamme sisään vanhus nousi isä Damianoksen avulla ja otti esiin kauniita lippaita, joissa oli pyhänjäänöksiä 1400-luvulla kuolleilta Mitilinin uusmarttyyreiltä Rafaelilta, Nikolaokselta ja Ireneltä sekä 1200-luvulla Mitilinessä eläneeltä pyhältä Olympialta sekä athoslaisilta Karioksen marttyyreiltä. Suutelim-

me reliikkejä ja otimme vanhukselta siunauksen. Isä Damianos kertoi, että kyseisen vanhuksen veli oli ollut piispana Mitilinissä, kun uusmarttyyrit alkoivat ilmestyä ihmisille ja tekivät itsensä tunnetuksi viime vuosisadan puolivälissä.

Gregorioksen luostarin Kirkossa olleista pyhänjäännöksistä jäivät mieleen marttyyri Anastasian käsi, luostarin perustajaisän Gregorioksen pääkallo ja kirkkoisä Gregorios Teologin käsi. Ylipäätään pyhänjäännöksiä oli Athoksella paljon. Niitä säilytetään yleensä alttarissa ja ainakin pääluostareissa ne tuotiin johonkin aikaan illasta esille. Joskus pyhänjäännökset, kuten pyhän Andreaan skiitalla pyhän apostoli Andreuksen pääkallon osanen, ovat palvelusten aikana aina esillä. Pyhänjäännösten suuteleminen on suuri ilo ja yhteys pyhiin ihmisiin, vaikka mieleemme saattaa tulla ajatus, että luiden pussaileminen ei sovi sivistyneelle ihmiselle tai että ne voivat levittää tauteja. Mutta lasten tavoin suhtautuvat saavat suuren siunauksen.

Gregorioksen luostarissa sattui kohdallemme matkan ainoa kokoöinen jumalanpalvelus eli agripnia, kun oli Athosvuoren pyhille omistettu sunnuntai viikko kaikkien pyhien sunnuntain jälkeen. Illalla normaaliaikaan toimitettiin tyvistetty versio ehtoopalveluksesta, niin sanottu pieni ehtoopalvelus. Agripnia alkoi kahdeksalta illalla pienellä ehtoonjälkeisellä palveluksella, jossa tavan mukaan luettiin akatistos. Sitä seurasi suuri ehtoopalvelus. Kaikki toimitettiin suurella juhluvauudella, mutta kuitenkin stressittömässä ilmapiirissä. Puoli yhdeltä yöllä, palveluksen kestänyt neljä ja puoli tuntia, aamupalvelus oli vasta alkupuolella: laulettiin polyeleopsalmia. Velttona ihmisenä lähdin tuolloin nukkumaan, mutta aamupalvelus epäilemättä kesti ainakin kolmeen. Liturgia alkoi muutaman tunnin lepotauon jälkeen seitsemältä. Sitä oli toimittamassa juhlallisesti useita pappeja igumenin arkkimandriitta Georgioksen johdolla.

Toisella matkallani osallistuin pyhän Andreaan skiitalla kahteen agripniaan. Ensimmäinen oli pääsiäisen päättäjäisjuhla, jolloin oli kuin pääsiäisyö, ja viisi tai kuusituntinen palvelus sujahti hetkessä. Tuolloin jäi erityisesti mieleen lampukoiden kauneus muutoin pimeässä kirkossa: kun ei käytetä sähkövaloja, kynttilöiden ja lampukoiden kaunis valo pääsee oikeuksiinsa. Toinen agripnia pyhän Andreaan skiitalla oli helluntaina. Kävin vatsakipujen takia nukkumassa välillä viisi tai kuusi tuntia ja palasin sitten kirkkoon, jossa aamupalvelus oli vasta loppuillaan, joten ehdin olla vielä pari tuntia kirkossa. Palvelus kesti noin kahdeksan tuntia.

Viimeisenä päivänämme Gregorioksen luostarissa pääsimme tapaamaan luostarin johtajaa, arkkimandriitta Georgiosta, joka kuuluu Pyhän Vuoren merkittäviin teologeihin. Hän oli sairastellut, eikä häntä luostarin päivittäisessä elämässä paljon näkynyt. Hän antoi meille muun muassa muutaman kirjoittamansa kirjan, joiden kääntämiseen pyysimme luvan. Yksi näistä kirjasista, nimeltään ”Jumaloituminen ihmiselämän tarkoituksena”, on tänä vuonna ilmestynyt suomeksi. Hän lahjoitti kirjoja myös Ortodoksiselle seminaarille, jotka he lähettivät postissa. Joidenkin olosuhteiden pakosta keskustelu jäi valitettavan lyhyeksi, mutta sinälläänkin se oli meille suuri ilo ja kunnia.

Kausokalivian skiitalla

Lauttamatka Gregorioksen luostarista Kausokalivian skiitalle kesti toista tuntia. Katselimme upeita maisemia: luostareita, skiittoja ja erakkomajoja. Ohitimme Dionysioksen luostarin, pyhän Paavalin luostarin, Uuden skiitan, Pyhän Annan skiitan ja Karulian alueen. Yritimme arvailla, mikä milloinkin oli kysymyksessä.

Matka Kausokalivian skiitan laiturista itse skiitalle oli pääosin nousua ja välillä polku kulki aivan jyrkänteen reunalla, josta oli pystysuora pudotus alhaalla siintäviin kallioihin tai tyrskyäviin aaltoihin. Välillä polulta näkyi koko skiitta taustanaan meri.

Kausokalivian skiitta monien muiden tavoin ei ole yksittäinen rakennuskompleksi, vaan se koostuu useista taloista tai ”majoista”, joissa on kussakin oma kotikirkko. Pääkirkkoon munkit kokoontuvat luullakseni sunnuntaisin ja juhlapäivinä. Varsinaisen yhtenäisen veljestön muodostaa siten paremminkin majan kuin skiitan veljestö. Maja toimii omassa elämässään kuin pieni yhteiselämluostari.

Vierasmaja oli pääkirkon vieressä, jonne meidät opasti muulin kanssa kulkenut mies ja jossa meidät otti vastaan pyhän Panteleimonin majan vanhus – nimeltään Panteleimon. Heidän majallaan oli tuona vuonna velvollisuus huolehtia vierasmajasta ja siellä viipyvistä pyhiinvaeltajista. Parvekkeelta, jossa nautimme tarjoilut, oli hienot näkymät alas skiittaan ja merelle.

Meidän lisäksi vierasmajalla oli vain yksi pyhiinvaeltaja: kreikkalainen nuori mies nimeltään Aleksandros. Hän puhui englantia ja tulkkasi meidän ja munkkien välillä. Pian paikalle tuli myös pappismunkki Maksimos, hänkin Panteleimonin majalta. Isät tekivät meille ruokaa vierasmajan pienessä keittiössä, ja aterian alussa he käskivät meitä lukemaan ruokaruokouksen suomeksi. Luimme ”Isä meidän”. Keitto oli kuumaa, mikä oli harvinaista Athoksella ja erityisen hyvää, mikä taas oli yleistä Athoksella. Tämä oli itse asiassa ensimmäinen kerta, kun saimme Pyhällä Vuorella lämmintä ruokaa. Aterian lopuksi lauloimme suomeksi ”Totisesti on kohtuullista”.

Isä Maksimoksen johdolla tutustuimme skiitan Pyhän Kolminaisuuden pääkirkkoon. Katselimme seinämaalauksia ja kunnioitimme pyhänjäännöksiä. Kirkosta jäi mieleen ensimmäistä yleistä kirkolliskokousta kuvaava ikoni, jossa pyhä Nikolaos antaa harhaopin levittäjä Areiokselle korvapuustin.

Pääkirkon vieressä oli pienempi kirkko, jonka alla sijaitsi skiitan luuhuone. Siellä oli nimensä mukaisesti edesmenneitten kilvoittelijoiden luita ja pääkalloja. Tällä kummalta kuulostavalla asialla on ensinnäkin käytännöllinen puolensa, koska vuorella ei ole paljon hautatilaa. Lisäksi kyseiset paikat ovat hengellisesti ravitsevia muistuttaessaan kuolemasta ja esirukouksesta kuolleiden puolesta. Erääseen pääkalloon olikin kirjoitettu: ”Veljet, katsokaa ihmiskunniaa.” Niissä oli usein myös henkilön nimi ja kuolinaika. Luuhuoneissa todellistuu kuoleman läheisyys, ja niistä välittyy luostarielämän henki: munkki – mutta myös jokainen kastettu Kirkon jäsen – on kuollut tälle maailmalle, kuten jo apostoli Paavali opetti. Tämä on runollisesti ilmaistu eräässä athoslaisessa seinätaulussa seuraavasti: ”Jos kuolet, ennen kuin kuolet, et kuole, kun kuolet.”

Mainittujen isien kotitalossa, Pyhän Panteleimonin majassa, meidät häikäisi talon pieni, mutta upea kotikirkko. Se oli täynnä loistavia seinämaalauksia, jotka pappismunkki Maksimos oli maalannut. Tavoistaan poiketen hän näytti meille myös ateljeensa talon yläkerrassa. Ihastelimme isä Maksimoksen maalaamia ikoneita, joita häneltä on tilattu ympäri maailmaa. Majan parvekkeella nautimme vettä ja sokeroituja viikunoita sekä katselimme kiikarilla Athoksen huipulle, jossa erotimme sinne pystytetyn ristin.

Seuraavana aamuna toimitettiin viideltä liturgia pääkirkon kupeessa olleessa pienemmässä kirkossa. Palveluksen toimitti pappismunkki Maksimos ja laulajina toimivat vanhus Panteleimon ja joku meille tuntemattomaksi jäänyt munkki. Kirkkokansaa oli vain neljä: me kolme ja mainittu Aleksandros. Liturgia toimitettiin ripeästi, mutta hartaasti.

Tehdessämme kirkkokahvien jälkeen lähtöä tapasimme pihalla vanhus Panteleimon. Jokaisen repun päällä oli omena. Vaiteliaan vanhuksen koruton huomaavaisuus oli liikuttavaa. Otimme häneltä siunauksen ja hän toivotti meille Jumalansynnyttäjän suojelusta.

Ivironin luostari

Ehkä mukavin kävelyretkemme oli Kareksesta Ivironin luostariin, vaikka siihen liittyikin eräs kommellus. Kartan perusteella luulimme pääsevämme tietä pitkin perille asti, mutta päädyimme jonkin talon pihaan. Paikalle jeepillä ajanut munkki osoitti meille vieressä olevaa ryteikköä ja antoi ymmärtää, että reitti kulkee siitä. Kahlasimme ryteikköön, joka onneksi pian harveni. Esiin tuli selkeä polku, joka paikoittain tosin oli hankalan kivikkoisen. Lopulta pääsimme vehreään metsään, jossa oli vanhoja näyttäviä puita ja myöhemmässä vaiheessa useita rautioita aivan polun vieressä. Ylitimme myös pari siltaa, joiden alla kulki puro virkistävästi solisten. Ilmeisesti olisimme saaneet nauttia tällaisista maisemista koko matkan ajan, jos olisimme rohkeasti lähteneet tien sijasta polulle heti Kariuksesta. Matkan teki mukavaksi myös se, että tällä kertaa se ei ollut nousua, vaan pikkuhiljaa laskeuduimme alaspäin.

Iviron sijaitsee hyvin lähellä meren rantaa matalalla paikalla ja sen suuret rakennukset kertovat mahtavasta menneisyydestä. Luostarin nimi viittaa Georgiaan, sillä luostarin perustivat aikanaan georgialaiset.

Ivironissa viivymme yhden yön. Mitään lähempiä tuttavuuksia emme ehtineet solmimaan, emmekä saaneet tuntumaa luostarin elämään tai veljestöön. Ehtoonjälkeinen palvelus ja siihen liittyvä akatistos toimitettiin lähellä luostarin porttia sijaitsevassa pikkukirkossa, jossa on kuuluisa Jumalanäidin Portaitissa eli Portinvartija-ikoni. Ikoni oli siirtynyt aikanaan kyseiselle paikalle itsekseen kolme kertaa, ja munkit siirsivät sen aina takaisin. Sitten Jumalansynnyttäjä ilmestyi erälle heistä ja sanoi, ettei hän ole tullut suojeltavaksi vaan suojelemaan ja siksi hän on portilla. Tuota ikonia pidetään Pyhän Vuoren suojelijana.

Ivironissa joimme ensimmäisen kerran Athoksella teetä.

Filotheoksen luostari

Kestoltaan – ja ilmeisesti pituudeltaankin – pisin kävelyretkemme oli matka Ivironin luostarista Filotheoksen luostariin. Matkan alussa, meren rannassa, oli kappeli sillä paikalla, johon mainittu Portaitissa-ikoni oli aikanaan saapunut ja josta se oli löytynyt. Kappelissa oli lähde, jossa täytimme vesipullomme. Virkistävän alun jälkeen jouduimme kulkemaan pölyistä tietä ylämäkeen läkähdyttävässä auringonpaisteessa. Filotheoksen luostari sijaitsi huomattavasti korkeammalla kuin Iviron. Aina kun pysähdyimme, oli kimpussamme parvi röyhkeitä paarmoja. Lopulta pääsimme siirtymään tieltä polulle, joka ympäristönsä puolesta oli miellyttävämpi. Hieman varjoa metsäinen polku tarjosi, mutta viileydestä ei ollut tietoaakaan. Jalat tuntuivat jo muusilta, kun luostarin muurit lopulta ilmestyivät näkyviin. Jos matka olikin kilvoitus, määränpää oli suuri siunaus. Näin pyhiinvaelluksen luonne vaivannäkönä todellistui.

Kun olimme saapuneet Filotheoksen luostariin ja löytäneet hetken harhailun jälkeen vierasosaston, lempeän näköinen munkki otti meidät vastaan, mutta hävisi sitten saatuaan suosituskirjeestä tietää, että olemme suomalaisia. Palattuaan hän toi mukanaan luostarin tuolloisen suomalaisnoviisin Pavloksen, nykyisen pyhän Andreaan skiitan munkki Joosefin. Tapaaminen oli iloinen, varsinkin kun hän tunsu yhden meistä entuudestaan. Tämä yhteys antoi vierailuumme Filotheoksen luostarissa aivan erityisen leiman.

Filotheoksessa saimme useaan kertaan tavata luostarin silloisen igumenin. Keskustelut käytiin pääkirkon pohjoissivussa olevassa kappelissa kirkkotuoleissa ja jakkaralla istuen noviisi Pavloksen toimiessa tulkkina. Tapaamiset olivat matkamme huippukohtia.

Luostarissa tuntui vahvana suurten rukoilijoiden traditio. Jo isä Makarios Simonopetran luos-

tarissa oli kutsunut Filotheoksen luostaria luonteeltaan erityisen hesykastiseksi eli hiljaisuudelle ja rukoukselle omistautuneeksi. Aiemmin luostarin igumenina toimi Amerikassa nykyään vaikuttava arkkimandriitta Efraim, joka on Joosef Hesykastin oppilas ja varmasti yksi suurimpia elossa olevia hengellisiä isiä. Vanhus Joosef eli pitkään erakkona vaeltaen pelkkä viitta omaisuutenaan ja asuen luolassa. Hänen elämästään saa hyvän kuvan, jos lukee pyhän Antonios Suuren elämäkerran. Tätä samaa hengellistä traditiota kolmannessa polvessa edusti luostarin tuolloinen igumeni. Näistä ja muista Pyhän Vuoren isistä munkki Joosef kertoi meille monia asioita.

Ulkoisesti luostarista jäivät mieleen pääskyset, jotka suurena parvena lensivät kilpaa kirkon ympäri ja olivat tehneet pesiään myös luostarin sisäosiin, ainakin erään vähemmän käytetyn käytävän seinän ja katon rajaan. Luostarin pääkirkossa oli ihmeitätekevä Jumalanäidin Glykofilousa-ikoni, joka on tyypiltään niin sanottu Hellyyden Jumalanäiti. Ikoni tuli muinoin luostariin merta pitkin, jonne se oli laskettu ikoninraastajien harhaopin aikana, jotta se ei joutuisi harhaoppisten häväistäväksi. Kuulimme myös ikonin kautta tapahtuneista ihmeistä, kuten syöpäpotilaan paranemisesta.

Ensimmäisenä iltana kävimme täälläkin kunnioittamassa pyhäinjäännöksiä, joista jäivät mieleen Johannes Krysostomoksen siunaava käsi, marttyyri Marinan jalka, marttyyri Mamaksen pääkallo, pyhän Kosmas Aitolialaisen reliikki sekä kunniallisen Ristin osanen. Pyhäinjäännösten kumartamisen jälkeen eräs vieraileva munkki alkoi spontaanisti puhua kirkossa olijoille, lähinnä pyhiinvaeltajille. Hänen puheensa ja olemuksensa tekivät selvästi moniin vaikutuksen – me saimme puheen sisällöstä suomennoksen isä Joosefilta vasta myöhemmin. Munkki muistutti, että olemme unohtaneet Jumalan, mutta Kristus kuitenkin rakastaa jokaista. Munkki viittasi edessämme olleisiin marttyyreihin, eli pyhäinjäännöksiin, ja sanoi, että he antoivat kaikkensa. Hän myös kehotti heittämään televisiot, joita kutsui paholaisen työvälineiksi, ulos kodeista. Mainittakoon tässä yhteydessä, että harvat hengelliset isät kovin kehuvat television ja etenkin nykyisten ohjelmien vaikutusta ihmiseen.

Pääsimme töihin leipomoon – emme tosin leipomaan vaan lähinnä siivoamaan, mikä oli nokista puuhaa. Toisella kertaa leikkasin leipää ja puhdistin leipälapioita. Leipomon kaksi isää olivat hyvin ystävällisiä ja toinen puhui englantia. Työn lomassa tuolloinen veli Pavlos toi minulle pientä purtavaa ja kaakaota, sillä aamulla oli lounaan sijasta ollut vain kevyehkö aamupala, koska oli perjantai eli paastopäivä.

Filotheoksen luostarin vierasosastolla meitä suorastaan hemmoteltiin. Siellä työskentelevät kaksi isää näyttivät olevan suorastaan huolissaan, jos ehdimme poistua töihin ilman kahvinjuomista. Kerrankin käännyin rappusista takaisin, kun kuuliin toisen heistä etsivän minua ja huutelevan hädissään nimeäni. Aina he liittyvät tarjoiluun myös makeisia tai hedelmiä. Kun sitten olimme lähdössä pois, nuo isät tuntuivat olevan siitä aidosti murheissaan, vaikka olimme tuottaneet heille vain vaivaa. Tämä huomaavaisuus liikutti suuresti kivisydäntäkin.

Eräänä iltapäivänä kävimme Pavloksen kanssa pyhän Dionysios Olymposlaisen luolalla, joka sijaitsi pienen kävelymatkan päässä luostarista. Luolaan oli jälkeinpäin rakennettu pieni kappeli muutamane ikoneineen. Istuimme hetken ulkopuolella syömässä eväitä: halvaa ja kirsikoita. Ympärillämme sisiliskot ajoivat toisiaan takaa ja välillä joku tuli katsomaan meitä aivan läheltä. Sisiliskot toivat mieleen erään vanhus Paisiokseen liittyneen tapauksen. Hänen keljalleen tuli toisen ihmisen houkuttelemana eräs mies, joka ei uskonut Jumalaan. Isä Paisios sanoi miehelle, että tämä on tyhmempi kuin sisilisko, sillä sisiliskokin tuntee Jumalan. Sitten isä Paisios kysyi sisiliskolta, onko Jumalaa olemassa, ja sisilisko, jos oikein muistan, kumarsi selvästi kolme kertaa – siis Pyhään Kolminaisuuden kunniaksi.

Matka Filotheoksen luostarista Kariekseen taittui kuorma-auton lavalla. Matkustimme seisten, sillä lava oli tupaten täynnä ihmisiä. Seisoin yhden jalan varassa ja yritin pidellä kehikoista kiinni pysyäkseen pystyssä ja samalla koitin pitää huolta matkatavaroista, etteivät ne talleantuisi. Onneksi Ivironin luostarin kohdalla joitakuuta pyhiinvaeltajia jäi kyydistä, ja tilanne helpottui.

Ksenofonin ja Panteleimonin luostarit

Viimeinen pitempiaikainen vierailukohteemme oli Ksenofonin luostari, joka sijaitsee niemen länsipuolella matalalla paikalla aivan meren rannassa. Ensimmäisenä iltana oveemme koputettiin, ja iloksemme tapasimme sieltä munkin, joka tuli keskustelemaan kanssamme. Hän oli nimeltään Zosimas, alkujaan amerikkalainen. Hän mainitsi ongelmaksi heidän luostarissaan sen, että heiltä puuttui välistä yksi sukupolvi munkkeja, minkä takia hengellisen perinteen siirtymisessä oli tiettyä heikkoutta. Isä Zosimas oli seurassamme useaan otteeseen, mikä suuresti rikastutti Ksenofonissa vietettyä viikkoa. Aikanaan pääsimme myös igumenin arkki- mandriitta Aleksiuksen vastaanotolle. Hän oli hyvä kirkkomuusikko ja lauloi silloin tällöin palveluksissa.

Ksenofonin luostarista kävimme päiväselään venäläisessä Panteleimonin luostarissa, jonka massiiviset rakennuskompleksit herättävät kunnioittavaa ihmetystä. Luostarin ydinosa näytti olevan pääosin melko hyvässä kunnossa, mutta monia erillisiä suuria rakennuksia oli täysin raunioina. Rakennusten koosta antaa kuvan se, että siellä eli aikanaan noin 2000 munkkia. Ehdimme kirkkoon juuri pyhän Liturgian alkuun. Sen toimitti luostarin merkittävä hengellinen isä pappismunkki Makari ihailtavan kauniisti ja hartaasti. Myös munkit lauloivat yksinkertaisen kauniisti. Oli myös mukavaa kuulla pitkästä ajasta tuttuja sävelmiä. Panteleimonin luostarissa saimme kunnioittaa pyhän Siluan Athosvuorelaisen, 1930-luvulla kuolleen suuren rukouksilijan, pyhäinjäännöksiä. Lounaalla oli tarjolla maukasta ja poikkeuksellisesti kuumaa keittoa.

Palatessamme Panteleimonista Ksenofonin luostariin jotkut työmiehet ottivat meidät kyytiin avolava-autoonsa. Seisoimme lavan etuosassa ja kiisimme tukka hulmuten, sillä kreikassa kaasupoljin on autoilussa korostetun merkittävässä asemassa.

Ksenofonin luostarissa kuulumme eräänä yönä hiiren liikkuvan huoneessamme. Myöhemmin huomasimme, että se oli murtautunut meidän jokaisen kirkkoleipäpussiin, jollaiset olimme saaneet Filotheoksen luostarista. Vähäuskoisina emme syöneet kirkkoleipiä, vaan annoimme ne kaloille pyhitykseksi.

Viikon Ksenofonin luostarissa oltuamme nousimme lauttaan, joka vei meidät pois Pyhäältä Vuorelta, ja niin oli tuo ensimmäinen pyhiinvaellukseni Athokselle ohi.

Lopuksi

Mikä on Pyhän Vuoren anti pyhiinvaeltajalle? Pyhän Vuoren anti ja aarre on syvimmiltään aina ortodoksinen Traditio, vaikka tapa kohdata se voikin vaihdella. Meidän päiviimme saakka Athoksen munkit ovat ymmärtäneet Kirkon Tradition Pyhän Hengen lahjaksi. Samalla kunnioituksella he ovat suhtautuneet aiemmilta munkkisukupolvilta perittyihin käytäntöihin, koska ne heijastavat ja toteuttavat Kirkon Traditiota. Tämän takia he eivät ilman vakavaa syytä ole muuttelleet kirkollisia käytäntöjä, eivätkä millään tavoin suhteellistaneet Ortodoksisuutta. He rakastavat Tradition pieneltäkin näyttäviä ilmentymiä, koska he ovat eläneet sen kaiken todeksi – siitä on tullut heidän elämänsä. Traditiosta on tullut heille aallonmurtaja, joka voittaa

kaikki himojen ja harhaoppien hyökkäykset, koska sitä ei koskaan suhteellisteta. He nöyrytyvät Tradition muokattaviksi, eivätkä muokkaa ja nöyryytä Traditiota. Traditiosta on tullut heille lääke, joka parantaa synnin sairauden, mistä Athoksen lukemattomia pyhiä tuottanut elämä on kirkkaana todistuksena. Tämä on tarjolla myös pyhiinvaeltajalle sekä kaikille niille, jotka ovat valmiita ”myymään kaiken ja hankkimaan aarteen” (ks. Matt. 13:44).

Jokaisen Kirkkooan rakastavan ortodoksin onkin aihetta rukoilla, että Pyhän Vuoren isät jaksavat seistä lujina nykyisinä ja tulevina vaikeina aikoina, vaikka paholainen aiheuttaa ongelmia ja yrittää monella tavoin sisältä ja ulkoa, oikealta ja vasemmalta murtaa tuota pyhän uskomme linnaketta, sillä sen merkitys Kirkolle ja koko maailmalle on korvaamaton.

*Valamon kansanopiston seminaari ”Athos, Ortodoksisuuden Pyhä Vuori”
22.05.2004*